

(V)

Z deníku doktora Bormentala

Tenký sešit formátu kancelářského papíru. Celý popsáný Bormentalovým písmem. Na prvních dvou stránkách pedantsky pečlivým, úpravným a vyrovnaným, dál pak rozmáchlým, vynervovaným, stránky samá kaňka.

22. prosince 1924, pondělí

Chorobopis

Laboratorní pes — asi dvouletý samec. Typ — toulavý. Jméno jsme mu dali my - Baryk. Srst řídká, v chomáčích, nahnědlá, skvrnitá. Ocas barvy připáleného mléka. Na pravém boku stopy po zcela zahojené popálenině. Strava až do příchodu k profesorovi špatná, po týdenním pobytu maximálně vykrmen. Váha — 8 kg (vykřičník). Srdce, plíce, žaludek, teplota...

23. prosince

Ve 20,30 došlo k první operaci v Evropě podle metody profesora Preobraženského: pod chloroformovou narkózou byly psu vyňaty chámovody a transplantovány mužské chámovody se semennými vývody, vzaté 25letému muži, který zemřel 4 hodiny a 4 minuty před operací a jehož orgány se po tuto dobu uchovávaly podle návodu profesora Preobraženského ve sterilizovaném fyziologickém roztoku.

Bezprostředně nato byl po trepanaci lebečního vrchlíku psovi odstraněn podvěsek mozkový — hypofýza — a zaměněn lidským z téhož muže.

Spotřeba chloroformu: 8 kubíků. 1 kafrová injekce, 2 injekce adrenalinu do srdce.

Indikace k operaci: realizace pokusu profesora Preobraženského s kombinovanou transplantací hypofýzy a chámovodů s cílem objasnit problém životnosti hypofýzy a posléze i jejího vlivu na omlazení lidského organismu.

Operoval prof. F. F. Preobraženskij.

Asistoval dr. L. A. Bormental.

V noci po operaci: opakující se nebezpečné klesání pulsů. Očekávání smrti. Velké dávky kafru podle Preobraženského.

24. prosince

Ráno zlepšení. Frekvence dýchání se zdvojnásobila, teplota 42. Kafr, kokain subkutánně.

25. prosince

Znovu zhoršení. Puls sotva hmatný, stydnutí končetin, zornice nereagují, adrenalin do srdce, kafr podle Preobraženského, fyziologický roztok intravenózně.

26. prosince

Částečné zlepšení. Puls 180, dech 92, teplota 41. Kafr, výživa pomocí klystýru.

27. prosince

Puls 152, dech 50, teplota 39,8, zornice reagují. Kafr subkutánně.

28. prosince

Pronikavé zlepšení. V poledne náhlý profúzní pot, teplota 37,0. Operační řezy v

nezměněném stavu. Převaz. Dostavila se chuť k jídlu. Tekutá strava.

29. prosince

Náhle se objevil zánět kůže na čele a na bocích. Ke konzultaci pozváni: profesor katedry kožních chorob Vasilij Vasiljevič Bundarev a ředitel Moskevského veterinárního institutu. Prohlásili, že jde o případ v odborné literatuře nezaznamenaný. Diagnóza nebyla stanovena. Teplota normální.

(Zápis tužkou)

Večer zjištěno první zaštekání (20 hod. 15 min.). Pozoruhodná je pronikavá změna hlasového tónu, podstatně hlubší tón. Štekot nezní jako "haf — haf", ale spíše jako "a — o", vzdáleně připomíná svým tónem sténání.

30. prosince

Ztráta srsti nabyla charakteru celkové olyslosti. Vážení přineslo nečekaný údaj — váha 30 kg. Jde o důsledek růstu (prodlužování) kostí. Pes dál stále leží.

31. prosince

Kolosální chuť k jídlu.

Kaňka v sešitě. Za kaňkou následuje úspěchanou rukou

Ve 12 hod. 12 min. pes zřetelně zašteká a — b - y - r.

Mezera a dál je zřejmě z nervozity omylem napsáno: 1. prosince. Přeškrtnuto a opraveno: 1. ledna 1925.

Ráno jsme ho fotografovali. Šťastně štěká "Abyr", opakuje to slovo hlasitě a zdá se radostně. V 15,00 se zasmál (*velkými písmeny*) a komorná Zina při tom omdlela. Večer vyslovil osmkrát za sebou „Abyr — valg“, „Abyr“.

Ležatým písmem tužkou:

Profesor rozšifroval slovo "Abyr — valg", znamená to "Glavryba"... Je to fantastické...

2. ledna

Vyfotografovali jsme ho s použitím blesku, právě když se smál. Vstal z postele a půl hodiny stál pevně na zadních nohou. Je velký skoro jako já.

Do sešitu je vložen list papíru

Ruská věda bezmála utrpěla těžkou ztrátou.

Zpráva o nemoci profesora Preobraženského.

V 1,13 upadl prof. Preobraženskij do hlubokého bezvědomí. Při pádu narazil hlavou o opěradlo židle. Teplota.

Já a Zina jsme byli svědky, jak pes (dá-li se vůbec ještě psem nazvat) profesoru Preobraženskému sprostě a oplzle vynadal.

Přestávka v zápisech.

6. ledna

(Chvíli tužkou, chvíli fialovým inkoustem)

Dnes, když mu upadl ocas, vyslovil naprosto zřetelně slovo "pivárna". Fonograf všecko registruje. Bůhví co se to děje.

Já snad přijdu o rozum.

Profesor přestal přijímat návštěvy. Od pěti hodin odpoledne je z ordinace, kde se toto

individuum pohybuje, zřetelně slyšet nadávky, jednu vulgárnější než druhou, a výraz "eště rundu".

7. ledna

Říká spoustu slov: "Dročku", "Obsazeno", "Večerní Moskva", "Nejhezčí dárek dětem" a snad všechny nadávky, jaké ruština zná.

Vypadá strašně. Chlupy mu zůstaly jen na hlavě, na bradě a na prsou. Jinak je holý, pleť povadlá. Co se pohlavních orgánů týká, formuje se z něho muž. Lebka se značně zvětšila. Čelo zkosené a nízké.

Já se snad namouduši zblázním.

Filipp Filippovič se stále ještě necítí dobře. Většinu pozorování vedu já. (Fonograf, fotografie.)

Něco se rozneslo po městě.

Následky jsou katastrofální. Dnes se naše ulice hemžila zevlouny a stařenami. Ještě teď stojí hlouček zevlounů pod okny. V ranních novinách se objevila překvapivá poznámka: "Pověsti o Mart'anovi v Obuchovově uličce se nezakládají na pravdě. Rozšiřují je soukromí obchodníci ze Sucharjovky, které za to stihne přísný trest." - O jakém Mart'anovi proboha? Co je to za fantasmagorii?

Korunu tomu nasadili ve Večerní Moskvě. Tam napsali, že se narodilo dítě, které hraje na housle. A vedle obrázek — housle, má fotografie a pod ní text: "Profesor Preobraženskij, jenž vyřešil složitý porod císařským řezem." To je neslýchané... Baryk říká nové slovo: "policajt".

Vyšlo najevo, že Darja Petrovna do mě byla tajně zamilovaná a šlohla mou fotku z alba Filippa Filippoviče. A když jsem vyháněl reportéry, podařilo se jednomu z nich proklouznout do kuchyně - a dál už je všecko jasné.

Co se děje o návštěvních dnech, nelze popsat. Dnes u nás zvonilo 82 lidí. Telefon máme vypnutý. Všechny bezdětné ženské se zbláznily a hrnou se k nám...

Dostavil se Švonder a jeho domovní výbor v plném počtu. Proč — sami nevědí.

8. ledna

Pozdě večer jsme stanovili diagnózu. Filipp Filippovič se zachoval jako poctivý vědec a přiznal svůj omyl — výměna hypofýzy nemá za následek omlazení, ale absolutní polidštění (*tříkrát podtrženo*). Ovšem význam jeho úžasného, šokujícího objevu není proto o nic menší.

Tamten se dnes poprvé prošel po bytě. Viděl žárovku na chodbě a zasmál se. Pak vstoupil spolu s Filippem Filippovičem a se mnou do pracovny. Drží se pevně na zadních (*přeškrnuto*)... na nohou a působí dojmem malého a špatně rostlého muže.

Smál se i v pracovně. Má nepříjemný, podivně křečovitý úsměv. Pak se podrbl na hlavě, rozhlédl se kolem sebe a já jsem si zapsal nový, zřetelně artikulovaný výraz: "buržousti". Nadával. Nadává systematicky, nepřetržitě a zřejmě mu význam těch slov vůbec není jasný. Jeho nadávání jako by mělo poněkud fonografický charakter: zdá se, že kdysi tato sprostá slova někde slyšel, a teď je ze sebe o překot chrlí. A vůbec, mně je to jedno, já sakra nejsem žádný psychiatr.

Nevím proč, ale na Filippa Filippoviče působí ty jeho nadávky velmi depresivně. Má

chvíle, kdy se už nedokáže přimět ke zdrženlivému a chladnému pozorování nových úkazů a ztrácí nervy. Tak v okamžiku, kdy byl dotýčený s nadáváním v nejlepším, profesor najednou rozčileně vykřikl: "Dost!"

Jenže to nemělo žádný účinek.

Po návštěvě pracovny jsme Baryka spojenými silami odvěkli do ordinace.

Pak jsme měli s Filippem Filippovičem poradu. Musím přiznat, že jsem poprvé viděl tohoto sebevědomého a obdivuhodně moudrého člověka poněkud zmateného. Prozpěvoval si jako obvykle, a najednou se zeptal: "Ale co teď?" A sám si odpověděl doslova toto: "Dům módy, jo... Od Sevilly po Granadu... To chce Dům módy, drahý doktore..." Nechápal jsem ani zbla. Dodal na vysvětlenou: "Buďte tak laskav, Ivane Arnoldoviči, a kupte mu prádlo, kalhoty a sako."

9. ledna

Takřka každých pět minut je jeho slovník bohatší o jeden výraz. (*Průměrně*) Ode dneška od rána už to nejsou jen slova, ale i věty. Vypadá to, jako by ta slova byla v jeho vědomí pouze zmrazená a teď roztávají a uvolňují se. Takto uvolněný výraz pak už běžně používá. Od včerejška fonograf zaznamenal: "Nestrkej do mě", "Všiváku", "Vypadni", "Já ti ukážu", "Uznání Ameriky", "Primus".

10. ledna

Došlo na oblékání. Košili si nechal obléct bez odporu, dokonce se vesele smál. Podvlékačky odmítl a svůj protest dal najevo ochraptělými skřeky: "Do řady, čuráci, do řady!" Ale nakonec jsme ho přece jen oblékli. Ponožky jsou mu velké.

Dál jsou v sešitě jakási schémata, patrné náčrty postupné přeměny psí tlapy v lidskou nohu.

Prodlužuje se zadní polovina stopy a prsty. Drápy.

Opakovaný systematický nácvik používání záchodu. Služebnictvo naprosto deprimované.

Je ovšem třeba ocenit neobyčejnou vnímavost dotýčeného individua. Zdá se, že všechno klape.

11. ledna

Definitivně se smířil s nošením kalhot. Řekl dlouhou a veselou větou: "Koukej mi dát čvaňháka — nebo ti má nohavice prouhatá — dá háka."

Srst na hlavě je měkká a hebká. Člověk by si ji mohl splést s vlasy. Ale tmavší skvrny na temeni mu zůstaly. Dnes mu slezlo poslední chmýří z uší. Má fantastickou chuť k jídlu. Miluje slanečky.

V 17,00 velká událost: první slova, která nebyla řečena v závislosti na situaci, jež ho obklopuje, a která na ni dokonce svým způsobem reagovala. Konkrétně: když mu profesor poručil, aby neházel zbytky jídla na podlahu, zničehonic mu odpověděl: "Vypadni, vole!"

Filipp Filippovič byl konsternován, pak se ale vzpamatoval a řekl:

"Jestli si ještě jednou dovolíš mně nebo tady doktorovi nadávat, dostaneš nařezáno."

V tom okamžiku jsem Baryka vyfotografoval. Dám na to krk, že profesorova slova pochopil. Na jeho obličej dolehl ponurý stín. Podíval se na profesora trochu zavile, ale zmlkl.

Sláva, rozumí!

12. ledna

Strká ruce do kapes. Odnaučujeme ho nadávat. Hvízdal si Jablíčko. Dokáže s námi debatovat.

Nemohu si nechat pro sebe určité hypotézy: na omlazování se zatím můžeme vykašlat. Nesrovnatelně důležitější je fakt, že fantastický objev prof. Preobraženského odhalil jedno z mnoha tajemství lidského mozku. Od nynějška je záhadná funkce hypofýzy — podvěsku mozkového — jasná. Determinuje lidský zevnějšek. Jeho hormony lze pokládat v organismu za nejdůležitější — jsou to hormony určující podobu člověka. Před vědou se otvírá nová oblast bádání: i bez Faustovy retorty se podařilo vytvořit homuncula, chirurgův skalpel dal život novému lidskému individu. Jste stvořitel, profesore Preobraženskij. (Kaňka.)

Ale trochu jsem odbočil... Tak tedy — dokáže s námi debatovat. Řekl bych, že věc se má takto: implantovaná hypofýza uvedla v činnost centrum řeči v psím mozku a proud slov vyrazil na povrch. Podle mne máme co činit s oživlým, rozvinutým mozkiem, a nikoli mozkiem nově vytvořeným. Jaké nádherné potvrzení evoluční teorie! Jaká fantastická řetězová reakce od psa až po chemika Mendělejeva! A ještě jedna hypotéza mě napadla: Barykův mozek nashromáždil ve stadiu psa spoustu vjemů. Všechna počáteční slova, jimiž začal operovat, jsou slova ulice, slyšel je a utkvěla mu v paměti. Když jdu teď po ulici, s těžko potlačovanou hrůzou sleduji všechny psy, které potkávám. Bůhvíco všechno se skrývá v jejich mozku.

Baryk četl. Četl (*tři vykřičníky*). To já jsem se dovtípl, že umí číst. Podle "Glavryby". Ano, četl od konce. Ale já dokonce věděl proč, i tuhle záhadu jsem rozluštil: hraje tu roli protínání zrakových nervů u psa.

Co se děje po Moskvě, to si nikdo neumí představit. Už zavřeli sedm sucharjovských hokynářů za šíření zpráv o blížícím se konci světa, který prý mají na svědomí bolševici. Říkala to Darja Petrovna, a dokonce uvedla přesné datum:

konec světa bude 26. listopadu 1925, na svatého Štěpána, země prý toho dne narazí na nebeskou osu... Vyskytli se už i podvodníci, kteří o tom pořádají přednášky. Přestěhoval jsem se na přání Preobraženského k němu a spím s Barykem v bývalé ordinaci. Ordinujeme v bývalém operačním sále. Došlo na Švonderova slova. Domovní výbor se škodolibě chechtá. Ve skříních nezbylo ani jediné sklo, protože Baryk pořád skákal. Dalo nám hroznou práci ho to odnaučit.

S Filippem Filippovičem se dějí prapodivné věci. Když jsem se mu svěřil se svými hypotézami a s nadějí, že z Baryka lze vyvinout psychicky vyspělou bytost, ušklíbl se a odpověděl: "Myslíte?" A znělo to dost zlověstně. Že bych se mýlil? Starý má cosi za lubem. Zatímco se píšu s tímhle chorobopisem, sedí on nad chorobopisem muže, jemuž jsme hypofýzu odňali.

Do sešitu je vložen volný list

Klim Grigorjevič Čugunkin, 25 let, svobodný. Bezpartijní, sympatizující. Třikrát souzen, pokaždé osvobozen: poprvé pro nedostatek důkazů, podruhé ho zachránil jeho původ, potřetí dostal podmínečně 15 let nucených prací. Krádeže. Zaměstnání - hra na balalajku po hospodách.

Malé postavy, špatně rostlý. Zvětšená játra (alkohol). Příčina smrti: bodná rána nožem do srdce ve Stop—Signálu (krčma u Preobraženské brány).

Starý sedí nepřetržitě nad Klimovým chorobopisem. Nechápu, oč mu jde. Bručel cosi v tom smyslu, že ho bohužel nenapadlo, aby v patologicko-anatomickém oddělení pořádně prohlédl celé Čugunkinovo tělo. Oč mu jde? Nevím. Není to snad jedno, či hypofýzu jsme

vzali?

Několik dní jsem nic nezapisoval, protože jsem měl chřipku. Za tu dobu nabyl Barykův zevnějšek definitivní podoby:

- a/ podle tělesné konstrukce bezesporu člověk
- b/ váha kolem 50 kg
- c/ malé postavy
- d/ hlava malá
- e/ začal kouřit
- f/ jí lidskou stravu
- g/ obléká se sám
- h/ rozhovor mu nedělá potíže.

Tak tohle umí hypofýza. (*Kaňka*).

Tímto chorobopis končím. Máme před sebou nový organismus, s pozorováním musíme začít od samého začátku.

Přílohy: stenografický záznam Barykovy řeči, zápisy fonografu, fotografie.

Podpis: asistent profesora F. F. Preobraženského

dr. Bormental

BULGAKOV, Michail Afanas'jevič. *Psí srdce* ; z ruského originálu ... přeložila Ludmila Dušková ; doslov napsala Miluše Zadražilová ; ilustroval Michael Rittstein. Přeložil Miluše ZADRAŽILOVÁ, ilustroval Michael ROTTSTEIN. Skvosty ruské a sovětské literatury. Praha: Odeon, 1989. ISBN 80-207-0228-8.